

(KÜLTÜR)

muro muzo'ya karşı!

NURETTİN ALDEMİR

Muro, Kurtlar Vadisi'nin ağır abisi Polat Alemdar'ı atlatarak bir filmin başrol oyuncusu oldu. Film 'Muro / Nalet Olsun İçindeki İnsan Sevgisine' adıyla Aralık ayının ilk günlerinde gösterime girdi. Filme farklı yaklaşımlar var. Devrimci yaşam tarzını karikatürize ettiği için kızanlar olduğu gibi; resmi devlet ideolojisiyle terörist sayılmış 'devrimcileri-sosyalistleri-yurtseverleri' sevimli gösterdiği için olumlu bulanlar da var. Bunların dışında ırkçı-faşist ideolojilerden beslenenler de 'bir teröristin' sevimli gösterilmesinden dolayı filme ve yapımcısına fena halde tepkililer.

Filmi izlemeyi hiç düşünmemiştim ancak farklı cephelerden yapılan eleştiriler, değerlendirmeler filmi izleme isteği uyandırdı bende. Film sanırım bazı sinemalarda hala gösterimde; bu nedenle izlenimlerimi paylaşmak istedim.

Filmi izlemeyen okurlarımız için biraz filmi anlatalım. Filmin üç önemli karakteri var. Bunlar; Muro (Murat), Çeto (Çetin), ve Muzo (Muzaffer). Muro ile Çeto aynı anda İstanbul'daki bir cezaevinden tahliye olur. (Açıkça ifade edilmese de filmi izlerken onların PKK davasından yattıkları anlaşılıyor.) Bir otobüse binerek köylerine dönüyorlar. Köyde muhtardan köylülerin köyü terk ettiklerini, köyde az sayıda insanın kaldığını öğreniyorlar. (İma yollu köyden yoğun göçün olduğunu anlıyoruz ancak; bu göçün nedeni belli edilmiyor.) Köye gelirken ikisinin de niyeti evlenmek ve devrimci çocuklar yetiştirerek devrimi köyden başlatmaktır. Bu mümkün olamıyor: Çünkü köyde evlenecek kız kalmamıştır; bundan daha kötüsü Muro ve Çeto cezaevindeyken muhtar onları iki Rus kadınla evlendirmiştir.

Bu iş İstanbul'da yaşayan Muzo'nun tertibidir. Her ikisi de Muzo'ya çok kızmıştır. Köyde gördükleri bir otomobile el koyarak İstanbul'a dönerler. Amaçları Muzo'yu bulup kağıt üstündeki evliliklerini bitirmektir. Muzo, Rus kadınları muhtarını ikna ederek köylüsü olan Muro ve Çeto'ya nikahlatırken amacı iki kadını Türkiye'de tutmak ve sermaye olarak kullanmaktır. Filmin ilk on dakikasında gidişat belli oluyor ve film bu eksende devam ediyor.

Filmin akışı içinde Muzo'nun Fidan adında bir kadınla evli olduğunu ve aslında Fidan'ın Muro'ya tutkun olduğunu; Muro'nun da içinde yıllarca bastırılmış olsa da Fidan'ı sevdiğini öğreniyoruz. Cezaevi öncesi yıllarda Muro, evliliği devrimci yaşam için ayak bağı olarak görmüştür. Bir devrimci için evlenmeyi bir zaaf olarak düşündüğünden Fidan'a yüz vermemiştir.

Film boyunca Muzo, iki arkadaşı sürekli oyalamaya, başlarının polisle belaya girerek; tutuklanmalarını sağlamaya çalışıyor. Bunların farkında olan Muro, Çeto'nun karşı çıkmasına aldırmadan Muzo'yu bürosunda vuruyor. Daha doğrusu vurduğunu ve Muzo'nun öldüğünü sanıyor. Aslında Muzo ölmemiştir. Çünkü, Muro'nun o anda Muzo'nun bürosunda bulunduğu tabanca oyuncak bir tabancadır. Fakat o bunu bilmediğinden Muzo'nun öldüğünü sanır. Çaresizdir ve

kendince dağa çıkıp örgüte katılmaktan başka çıkış yollarının kalmadığını düşünür. Çeto'ya fikrini söyler. İlk kez Çeto, Muro'ya karşı gelir. Film boyunca sürekli başkanım diye hitap ettiği Muro'ya dağa çıkmayacağını, tanıştığı Ukraynalı kadınla evleneceğini söyler. Muro filmin sonunda Muzo'nun ölmediğini öğrenir, bu kez onu gerçekten öldürmek için evine gittiğinde polisler baskın yaparak iki arkadaşı gözaltına alır.

Filmde geçen 'başkan, dağa çıkmak, Türkçe'yi on yaşında öğrendim biraz da sen idare et, keleş...' ifadeleri bugünü düşündürüyor. Bu ülkede neler yaşandığını birazcık bilen bir izleyici filmin içine serpiştirilmiş bu tür ifadelerle Kürt sorununu, Kürtçe üzerindeki farklı yaklaşımları, Kürtlerin örgütlerini, Kürt gençlerinin dağa çıkış nedenlerini aklından geçirmeden edemiyor.

Film izleyiciyi böyle koşullarken; devrimci yaşam tarzına getirdiği karikatürize edilmiş, yer yer açık alay ifadeleri ile de 12 Eylül öncesi devrimcilerin feodal kültürün izleriyle bezenmiş yaşamları işaret ediyor. Filmde öne çıkan en önemli örneklerden birisi devrimci erkeklerin her kadına 'bacım' demeleri ve adeta cinsiyetsiz bir devrimci yaşama methiyeler düzmeleridir.

Filmde Muro örgütün İstanbul sorumlusu olarak ima edilirken hiçbir politik derinliğinin olmadığı sergileniyor. Muro sisteme öfkelerini 'emperyalistler' sözcüğü etrafında ifade ediyor. Ayrıca tartışma veya sıradan bir konuşma tarzıyla değil kavgacı ifadelerle. Film; Muro ve Çeto'nun örgüt bağlantısı, cezaevinde yatma nedeni, Muzo'nun yaşam tarzı, Rus-Ukraynalı kadınların bedenleri üzerinde yürütülen ekonomik ilişkilere ve diğer temalara bakıldığında günümüzü; Muro ve Çeto'nun yaşam tarzlarına, kullandıkları literatüre bakıldığında 12 Eylül öncesini andırıyor. Kısacası aynı film içinde aynı karakterler iki ayrı dönemin özelliklerini taşıyor. İşte salt bu nedenle bile film esaslı bir eleştiriyi hak ediyor. Senaryo bu yönü ile hiçbir zamana cuk oturmuyor. Derinliği olmayan, eğreti bir halde karşımıza çıkıyor.

Filmde geçen bazı ifadelerin yaşamda hiçbir karşı-

lığı yok. Örneğin; 'Devrimci testislerim yandı.' sözü. Hiçbir devrimci bir organını böyle nitelermemiştir. Filmde bu söz Muro'ya söylenirken acaba bu anlamlandırmaya göre karşı devrimci organlar da var mıdır diye hınzırca düşünmeden edemiyor insan. Bu türden sözlerin bir aşağılama ve alaya alma içerdiği kesin. Devrimcileri 'kerameti kendinden menkul' insanlar olarak göstermeye hizmet eden bu sözler derin alay imgelerinden birisi.

Muro ve Çeto'nun, ülkemizin emperyalizmin istilasına uğradığı yolundaki değerlendirmeleri yapmalarına rağmen; köye evlenerek yerleşip ve devrimi köyden başlatma tezlerinin de bugün hiçbir örgüte ve bireye atfedilmesi mümkün değildir. Filmde Muro ve Çeto'ya yakıştırılan bu tez çaresizliğin, teslimiyetin tezidir. Bu da ağır yergilerden biridir.

Muro, filmin başından sonuna hep gergin, öfkeli. Bunun nedenini anlamak hiç de güç olmuyor. Çünkü, mizah öğelerinin izleyiciyi güldürme potansiyeli Muro'nun öfkeli hali üzerinden açığa çıkabilirdi. Öyle de olmuş. Muro'nun öfkeli halinin üzerine yaşam tarzı, yaşamda karşılığı olmayan bazı sözler, yer yer saflığı oturtularak özgün bir yaratıcılık gerektirmeyen mizah öğeleri yaratılmış.

Filmin elbette olumlu yanları da var. Film; reel sosyalizmin çöküşüyle birlikte Rusya, Ukrayna gibi ülkelerde yaşanan sefaletin ve bunun kadınların yaşamına yansımalarını; ülkemizde sistemin kadın bedenine bakışını, erkek egemen davranışları, mafyalaşma ilişkilerini açıkça yansıtmış. Sistemin failer belirtilmeden bile olsa teşhiri yapılmış. Egemen anlayışla 'terörist' denilen kişilerin insan yanları, masumiyetleri, otokontrollü yaşamları cesurca sergilenmiş.

Bu filmin en önemli yönü, filmin dışındadır ve devrimcilerin geçmişten günümüze yaşam tarzlarına dair sinema açısından getirdiği tartışmadır. Umarım gelecek günlerde ve doğru ellerde, militanlığın altında bastırılmış devrimci yaşamları işleyen filmler yapılır. Film, yapımcısına para izleyenlere de yeni bir tartışma konusu bıraktı sanırım.